

Rhagair

- Mae MAP yn ymwybodol iawn bod angen datblygu er mwyn cadw pentrefi'n 'fyw' yn ogystal â diwallu'r angen yn lleol am gartrefi fforddiadwy a chartrefi o safon i'w rhentu. Ond mae MAP yn pryderu hefyd am yr ardrawiadau a ddaw yn sgil rhai datblygiadau ac yn dadlau y dylai unrhyw ddatblygiad ym Mhorth-y-rhyd fod yn gydnaws â chymeriad y pentref ac wedi'i godi ar safle sy'n addas.
- Yn hytrach na thrafod cais yn ynysig mae MAP wastad yn ystyried oblygiadau'r pictiwr cyflawn yn enwedig ar adegau pan fo sawl datblygiad yn y pair yr un pryd.
- Mae MAP yn llwyr ymwybodol o'r dasg heriol sydd gan swyddogion Blaen-gynllunio i'w wneud i glustnodi safleoedd ar gyfer cyrraedd targedau.
- Sylweddolwn bod briff wedi'i roi i Adrannau Blaen-gynllunio ddsbarthu cwota i bob pentref ac nid oes gennym wrthwynebiad i'r argymhelliad hwn o gwbl. Mae'n ddisgwyliad hollol resymegol a theg fyddai'n arwain at ddsbarthu tai dros ardal eang yn hytrach na rhoi sêl bendith i ddatblygiad mawr fyddai fel ploryn mewn pentref. Popeth yn dda os oes tir addas i'w ddatblygu ar gael. Yn anffodus, mae pentref Porth-y-rhyd yn wahanol i'r rhelyw o bentrefi eraill yn y fro. Mae'n bentref ar lawr dyffryn, y rhan helaethaf ohono o fewn Parthau Llifogydd B ac C2 a phrif bibell yn tramwyo trwyddo. Am y rhesymau uchod a'r ffaith na chaniateir datblygiadau o fewn pellter penodol i'r bibell, tasg heriol yw clustnodi safle addas ym mhentref Porth-y-rhyd.

Dyma'r argymhellion ar gyfer Porth-y-rhyd :

1. Newid y ffin o flaen Tŷ Cynheidre i ddarparu safle ar gyfer ei ddatblygu.
2. Safle SuV20/h1 Tir sy'n ffinio â Fferm Llwyn Henri
3. Wernfraith Mae'r safle wedi'i ddad-ddyrannu o'r CDLI Diwygiedig 2018 – 2033 ond yn dal yn safle wedi'i ddyrannu yn y cynllun mabwysiedig CDLI 2018 sy'n dal mewn grym nes y'i disodlir gan y fersiwn hwn. Mae'n debygol iawn y bydd cais yn cael ei gyflwyno ar gyfer 42 o dai. Os caiff ei ddatblygu yna bydd yn cael ei gategoreiddio fel Hap-safle.

Teimlir mai dyma'r amser gorau i dynnu sylw at faterion o bwys a phryder i drigolion Porth-y-rhyd. Mae'r adroddiad yn crynhoi'r holl ddadleuon, sylwadau a barn a leisiwyd ganddynt.

Gwerthfawrogir y cyfle i fod yn rhan o'r broses ymgynghori y tro hwn eto.

SYLWADAU'R TRIGOLION

1. NEWID FFIN Y PENTREF

Sylwyd bod newid ffin i gynnwys tir o flaen Tŷ Cynheidre yn cael ei argymhell yn y fersiwn diwygiedig hwn.

Rydym ar ddeall nad oes manylion am yr hyn a fwriedir parthed datblygu'r cae ar yr adeg hon yn y broses. Nid oes manylion am y math o ddatblygiad, y nifer o dai na'r math o dai fyddai'n cael eu hadeiladu ar y tir. Efallai mai adeilad arall a fwriedir? Adeilad amaethyddol?

Tynnwyd sylw at y bibell sy'n croesi'r cae. Mae'r bibell yn fwy o faint na'r arferol felly holwyd a oes angen clustogfa o unrhyw fath i ddiogelu'r bibell? Os felly, beth yw mesuriadau'r glustogfa? A yw'r ffaith bod pibell ddŵr yn croesi'r cae yn mynd i gael unrhyw effaith ar Hyfywedd ac Ymarferoldeb y safle?

Gan nad oes rhagor o wybodaeth ar gael ar hyn o bryd mae'n anodd ymateb yn deg i'r newid hwn. Yr unig opsiwn sydd gan MAP felly ar yr adeg hon yn y broses Ymgynghoriad yw GWRTHWYNEBU.

2. Safle SuV20/h1 Rhan o SR/139/002 a CA0894 * Heb ddod ar draws y cyfeirnod hwn o'r blaen.

Nodir yn y ddogfen drafft nad oes Hanes Cynllunio Perthnasol i'r safle arfaethedig hwn ond credwn ei bod yn holl bwysig edrych yn ôl ar hanes y safle hwn.

2012 -

Cynigiwyd y cae hwn a adwaenwyd fel ALT/159/006/N yn un o saith safle amgen ar gyfer CDL1 2006 - 2018. Roedd y safle yn 0.75 hectar gyda photensial i ddarparu 15 o dai.

Dyma ddyfarniad Ymgynghorydd Cynllunio Annibynnol bryd hynny:

In summary the site is linked but does not completely adjoin an existing cluster of development to the north of the core of the settlement. However, its development would represent the extension of this cluster further into the undeveloped adjoining open countryside. With no key services located at the cluster in question, this is not considered to be the most sustainable location for further development nor would it be in character with the general existing pattern of development of the village. In addition, the level of flood risk (which could be greater than perceived by the DAM) also seriously questions its deliverability.

Gw: Adroddiad am y Safleoedd Amgen yn Llanddarog a Phorth-y-rhyd. Mai 2012.(JCR)
Alternative Site Review Report for Llanddarog and Porth-y-rhyd May 2012.(JCR)

Cyflwynodd MAP ddadleuon ar nifer o'r pwyntiau cynllunio: dwysedd, newid cymeriad y pentref, ardrawiad negyddol ar dai a thrigolion cyfagos, problemau mynedfa a diogelwch, straen ar y gwasanaethau, cynnydd mewn cymudo, colli tir amaethyddol, colli cae draeniad naturiol a allai arwain at broblemau dwys dŵr glaw. Prif bryder MAP oedd y parthau llifogydd C2 a B a'r ffaith bod y brif beipen yn 'anghyfforddus o agos' at y safle.

Mae MAP yn dal i aros am ateb i gwestiwn a holwyd bryd hynny :

Faint o le sydd angen ei gadw'n glir i greu clustogfa ar gyfer gwarchod y bibell?

Cyflwynwyd tystiolaeth amrywiol yn cynnwys Deiseb a arwyddwyd gan dros 300 o bobl.

Cynhaliwyd Profion Methodoleg Asesu'r Safle, Asesiad Cynaliadwyedd, Asesiad Amgylcheddol Strategol a rhestrwyd nifer o resymau Cynllunio cadarn dros wrthod y safle a pheidio â'i gynnwys o fewn y Ffin Datblygu. Yn dilyn Gwrandawriad (HS19) gydag Arolygydd Annibynnol gwrthodwyd y safle:-

The site has been through the Site Assessment Methodology and the consideration of the site has been included within the Assessment of Site paper. It is considered that the site failed Phase 2b of that methodology for the following reasons:

- Development of the site would have a detrimental impact on the character and setting of the*

- settlement or its features (including views and glimpses both into and out of the settlement.)*
- In order for this development to take place, it would mean a considerable amount of new vehicular traffic on the minor road which leads to the site. Similar the Council's response during the UDP examination the carriageway would need to be widened to facilitate the development of the land for housing. As a result the land is both unnecessary and unsuitable for allocation.*

Yn 2012 roedd y Cae Uchaf yn cael ei gynnig fel safle amgen ar wahân ALT/159/007/N. Safle 1.2 hectar oedd hwn gyda photensial i ddarparu 24 o dai. Gwrthodwyd y cae hwn hefyd oherwydd problemau parthed y mynediad ac fel y dywedodd yr Ymgynghorydd Cynllunio:

'In summary, its development would extend the aforesaid cluster in a manner that would alter the current pattern of development and be of a scale that would represent an unsympathetic encroachment into the open countryside. In addition, clear access constraints question its deliverability.'

Argymhellodd yr Adran Blaen-gynllunio wrthod y safle ar sail nifer o ddadleuon cynllunio a dyna oedd dyfarniad yr Arolygydd Annibynnol yn y Gwrandawriad. (Ebrill 2014)

Yn ddiweddarach, cadarnhaodd y Cyngor iddynt wrthod cynnwys y safle yn y CDLI 'yn seiliedig ar broses cadarn a rhesymegol'.

2018 - SR/159/002

Yn 2018 cyfunwyd y cae gwaelod (ALT 159/006/N sef SuV20/h1) a'r cae uchaf (ALT/159/007/N) i greu un safle – y cae gwaelod yn 0.7 h. a'r cae uchaf yn 1.1h. Roedd y cynllun ar gyfer 32 o dai. Argymhellwyd creu mynedfa newydd ar waelod yr hen heol - ymgais i ddatrys y problemau dwys mynediad a fu'n rhannol gyfrifol am iddo gael ei wrthod yn 2014. Golygai fwy na dyblu niferoedd y tai.

Gweler: Adroddiad i Gefnogi'r Safle Dyddiedig Gorffennaf 2018 (JCR)
Bu gwrthwynebiad chwyrn i'r cynllun a rhyddhad pan gafodd ei wrthod.

2020

Yn 2020 penderfynodd yr Adran Blaen-gynllunio ar y canlynol:

- Gwrthod cynnwys y cae uchaf i'r gogledd-ddwyrain fel rhan o'r safle.
- Hepgor ardal de-orllewinol y cae gwaelod sy'n ffinio â'r B4310.
- Argymhell codi 6 o dai yn unig ar y cae.
* *Ni fydd y nifer tai yn bendant nes y cyflwynir cais cynllunio manwl.*

Roedd hepgor y cae uchaf yn gyfangwbl a'r ffaith na fyddai adeiladu ar dir o fewn y parthau llifogydd yn newyddion i'w groesawu. Rhaid cydnabod hefyd bod 6 o dai yn fwy synhwyrol fel datblygiad i bentref o faint Porth-y-rhyd.

Rhaid pwysleisio NAD yw MAP yn gwrthwynebu datblygu ond mae'n gwrthwynebu adeiladu ar safleoedd anaddas all arwain at ardrawiadau negyddol yn enwedig o ran problemau dŵr glaw a'r system garthffosiaeth.

Er yr addasiadau teimlai'r trigolion bod raid gwrthwynebu y tro hwn eto **oblegid mai dyma'r union gae a ddyfarnwyd yn safle anaddas ar gyfer ei ddatblygu yn 2014 a bod y rhesymau dilys dros ei wrthod bryd hynny yn dal dŵr o hyd!**

2023 - SuV20/h1

Ar hyn o bryd nid oes manylion pellach ar gael parthed cynllun y safle, y fynedfa arfaethedig, y math o gartrefi y bwriedir eu darparu nac ychwaith y nifer o dai. Yr unig beth a wneir yw cadarnhau bod lle i godi 5+ o dai. Gall hynny olygu 6? / 10? / 14 ?

Ymddengys bod yr Ymgeisydd wedi cyflwyno tystiolaeth parthed Hyfywedd ac Ymarferoldeb y safle (*Gw. Pwynt 28 Hyfywedd ac Ymarferoldeb*) ond nad yw'r wybodaeth honno ar gael i'r cyhoedd.

Mae teimlad cryf yn y pentref mai dyma'r union gae a wrthodwyd am resymau cynllunio cadarn yn y gorffennol. Mynegwyd pryder hefyd am yr amwysedd a'r ansicrwydd parthed nifer tai.

Cytunwyd felly i gyflwyno dadleuon a thystiolaeth cyn y dyddiad cau gan hyderu y cawn gyfle eto i ymateb yn llawnach i'r cynllun unwaith y bydd gwybodaeth bellach parthed SuV20/h1 ar gael i'r cyhoedd.

Cytunwyd bod MAP yn datgan GWRTHWYNEBIAD i gynnwys safle SuV20/h1 yn y CDLI Diwygiedig 2018 – 2033 ar sail y dadleuon canlynol..

1. Tresmasu i dir agored

Byddai datblygiad ar y safle hwn yn tresmasu i dir agored. Dyna un o'r rhesymau pam y'i gwrthodwyd yn 2014. Ni fyddai'n estyniad naturiol.

'Its development would represent the extension of this cluster further into the undeveloped adjoining open countryside'.

Dyfyniad o adroddiad Ymgynghorydd Cynllunio yn 2014

2. Colli tir amaethyddol

Yn yr adran sy'n ystyried Ystyriaethau Amgylcheddol noda bwynt rhif 21 nad yw'r safle'n cynnwys tir amaethyddol o ansawdd uchel (gradd 1,2,3a) ond prydera'r trigolion lleol am ddiflaniad cae arall ellid ei ddefnyddio i'r dyfodol fel cae amaethyddol. Mae cymaint o sôn yn dilyn **Brexit** am bwysigrwydd ffermio a chynhyrchu bwyd yn lleol.

Onid oes angen dwys ystyried pa ddewis sydd orau. Ai defnyddio'r cae ar gyfer adeiladu tai arno a choncritio tir draeniad pwysig neu'i ddiogelu ar gyfer ei amaethu am flynyddoedd i ddod a dal gafael mewn cae pwysig o ran ei rôl yn draenio dŵr glaw?

3. Colli ardal werdd

Mae cymaint o sôn am bwysigrwydd yr amgylchedd ac ardaloedd gwyrdd o ran lles ac iechyd trigolion ac mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn hyrwyddo gwarchod ein hamgylchedd hardd er lles trigolion.

Mae Cwm Gwendraeth yn hen ardal ddiwydiannol ac mae digon o safleoedd brown o fewn tafliad carreg i'r safle hwn. Pam na ellir datblygu'r rheiny cyn troi golygon at dir gwyrdd?

Beth am yr holl siopau ac adeiladau gwag yn ein trefi – Rhydaman, Llanelli a Chaerfyrddin?

Does bosib bod digon o safleoedd addas wedi'u dotio led led y Sir – safleoedd y gellid eu datblygu'n ddiraffferth a di-wrthwynebiad er mwyn darparu cartrefi yn gyflym i gwrdd â'r galw yn lleol.

Arwyddodd drigolion y pentref Ddeiseb yng Ngwanwyn 2019 yn gofyn yn garedig am i chwi wneud hynny.

4. Ardrowiad andwyol ar gartrefi sy'n ffinio

Dau fyngalo yn unig sydd yn ffinio â'r cae hwn. Mae'r tai eraill cyfagos yn dilyn patrwm llinellol o boptu'r hen heol. Nid colli golygfa, preifatrwydd neu olau yn unig all ddigwydd i drigolion y byngalos ond gall eu tai – eu heiddo a'u buddsoddiad - ddibrisio dros nos unwaith yr adeiledir tai

yn union o'u blaenau.

Mae Polisi GP1 y CDLI yn pwysleisio pwysigrwydd ystyried a yw datblygiad yn gweddu i'r hyn sydd o'i gwmpas 'o ran graddfa ac uchder .... ac na ddylai gael effaith andwyol o ran ardrawiad gweledol, golau, preifatrwydd.'

'the importance that developments are compatible with their surroundings in terms of scale, height, massing, and general topography of locality.... must not adversely affect local amenity in terms of visual impact, loss of light and privacy, disturbance and traffic movement....'

Mae'r safle hwn ar lechwedd gyda lefel y tir yn codi'n sylweddol o'r ffordd (B4310) islaw. Oni fydd hyn yn achosi problemau? Tybed pa fath o dai a ganiateir ? Ai byngalos neu dai? A fydd toi y tai newydd yn tyrru uwchben y cartrefi cyfagos?

Sylwer ar sylwadau'r Adran Gynllunio pan wrthodwyd y safle yn 2014.

- *Development of the site would have a detrimental impact on the character and setting of the settlement or its features (including views and glimpses both into and out of the settlement.)*

Beth sydd wedi newid?

5. Colli tir draeniad pwysig

Nid colli tir glas yn unig fyddai canlyniad datblygu'r cae hwn. Byddai concritio'r cae yn golygu colli cae draeniad naturiol pwysig arall a fyddai yn ei dro yn arwain at ddwysáu'r problemau dŵr glaw sy'n bodoli'n barod yn y rhan hon o'r pentref.

Ar hyn o bryd mae'r holl ddŵr glaw yn llifo o'r llethrau cyfagos i ddraenio yn y cae hwn. Yn aml gwelir pyllau ar y cae a phan fydd yn ddyfrlawn llifa'r dŵr ar draws y B4310.

Hoffai MAP dynnu sylw at y ffaith nad argymell peidio ag adeiladu ar Barthau Llifogydd yn unig a wneir erbyn hyn ond i beidio ag adeiladu ar dir sy'n ffinio â Pharthau Llifogydd hefyd. Mae'r neges yn glir. Dyma'r caeau pwysig o ran draeniad.

6. Parthau Llifogydd

Yn y Gwrandawriad (HS19) Ebrill 2014 gofynnodd yr Arolygydd Annibynnol i'r Awdurdod Cynllunio Lleol gadarnhau a oedd y cae hwn o fewn Parth Llifogydd B ac C2 fel yr honnai MAP ai peidio.

LPA to confirm whether alternative site ALT/159/006/N 'Land east of Llwyn Henry Farm' is within a TAN 15 DAM Flood Zone.

The map in Appendix 3 indicates the TAN 15 DAM Flood Zone maps for ALT/159/006/N

The southern and western sections of the site lie within Zone B, with a part of the site within Zone C2'

Does dim wedi newid. Mae rhan isaf y cae yn dal o fewn Parthu Llifogydd C2 a B.

7. Y Bibell Ddŵr

Gofid arall i'r trigolion yw bod y safle arfaethedig hwn yn 'anghyfforddus o agos' at y bibell sy'n cludo dŵr o Orsaf Bwmpio Nantgaredig i Felindre.

Cytunai'r Ymgynghorydd Cynllunio yn 2014 : *'the pipeline skirts the site'*.

Rhaid cadw llain o dir yn glir o boptu'r bibell i greu clustogfa neu Goridor Diogelwch.

A oes unrhyw ran o safle SuV20/h1 yn tarfu ar y Coridor Diogelwch hwn?

8. Mynedfa:

Ceisiwyd datrys problemau'r fynedfa i'r safle drwy argymhell creu agoriad newydd yn agos at y gyffordd ar waelod y lôn. Byddai hyn yn arbed i yrwyr y safle ddefnyddio'r lôn gul, un trac, 10 -12 troedfedd o led mewn manau.

Nid yw'r lleoliad hwn yn addas o gwbl ar gyfer mynedfa. Mae'r B4310 yn ffordd brysur yn enwedig yn ystod yr oriau brig ac nid yw'r gwelediad i'r ddau gyfeiriad yn dda o gwbl. Ffordd gul droellog yw'r B4310 o Glenfryn draw at sgwar y pentref. Oherwydd nad oes gan y teras o dai ar y chwith garej na lle i barcio'r ceir does dim dewis ganddynt ond parcio ar y ffordd.

Rhaid ystyried hefyd yr holl drafnidiaeth ychwanegol fydd yn teithio heibio'r safle arfaethedig hwn pan fydd SWTRA yn cau cyffordd Foelgastell i'r ddau gyfeiriad a chyffordd Llanddarog i gyfeiriad Crosshands. Golyga hyn y bydd holl gymudwyr pentrefi Llanddarog, Llangyndeym, Cwm Mawr, Mynydd Cerrig, Foelgastell a Drefach yn defnyddio'r B4310 heibio'r safle hwn ddwywaith y dydd.

Dyma ddyfyniad o lythyr SWTRA :

'the closure of, or modifications to existing junctions will clearly result in traffic having to divert along minor roads and the implications of this needs to be fully taken into account.'

Bob tro y mae digwyddiad ar y ffordd ddeuol A40 rhwng Crosshands a Chaerfyrddin dargyfeirir y cerbydau drwy bentref Porth-y-rhyd. Digwydd hyn yn bur gyson.

Teimla'r trigolion nad yw'r ffaith bod modd cael mynedfa arall i'r cae yn datrys yr holl broblemau dwys eraill.

9. Problemau llifogydd a dŵr glaw.

Un o brif ofidiau'r trigolion yw'r problemau dŵr glaw a ddaw yn sgil datblygu safleoedd anaddas. Mae hanesion am lifogydd yn y pentref yn dyddio'n ôl flynyddoedd lawer. Adroddodd un o'r trigolion, a oedd yn ei nawdegau ar y pryd, ei hatgofion am lifogydd pan oedd hi'n blentyn. Disgrifiodd yr holl ddŵr yn llifo fel afon o'r llethrau ac i mewn i'r tai.

Yn fuan wedi i'r gwaith ar ddatblygiad Clôs y Wennol ddechrau ffurfiodd llyn mawr o amgylch dau o fyngalos tai'r henoed – Cwm Cati – wedi glaw trwm. Wrth bwmpio'r dŵr dywedodd swyddog y Frigad Dân ei bod yn 'gwbl amlwg nad oes unman i'r dŵr fynd iddo.' Nid dyna'r unig dro. Galwodd yr henoed sawl gwaith dros y blynyddoedd am gymorth cymdogion i fopio, glanhau a diogelu eu heiddo.

Bob tro yn dilyn glaw trwm gwelir 'llynnoedd' yn ymddangos ar gaeau yn y pentref – y cae hwn a chae Wernfraith.

Adeiladwyd ar Barth Llifogydd ac ar gae draeniad allweddol bwysig yng nghanol y pentref.

Concritiwyd y cae hwn oedd arfer delio â'r holl ddŵr a lifai o'r llechweddau gan ei atal rhag achosi problemau ar y sgwar ac i dai cyfagos dros y ffordd.

Rhyddhad yn wir oedd gweld bod yr Adran Blaen- gynllunio wedi gwrthod safle amgen arall yng nghalon y pentref yn 2019 – safle sydd ar barth llifogydd ac a fyddai wedi creu problemau dwys i'r cartrefi cyfagos.

Edrychwch ar y lluniau o'r llifogydd yn 2009 a'r casgliad o ffotograffau sydd yn yr atodiad.

Mae problemau dŵr glaw yn ardal y safle hwn ger Llwyn Henri. Llifa'r holl ddŵr glaw o'r bryn ac o ddatblygiad yr hen heol fach i'r cae gwaelod hwn sydd â rhan ohono o fewn parth llifogydd C2 a B. Mae'r cae yn aml yn ddyfrlawn a phwll yn ffurfio ar y gwaelod bob tro y cawn law trwm.

Gweler y ffotograff a dynnwyd ar Ebrill 11eg 2023 wedi pedair awr o law trwm.

Mae angen dwys ystyried i ble fydd yr holl ddŵr glaw yn llifo pe concritir y cae hwn?

Ychydig draw o'r safle hwn mae ardal arall gyda phroblemau dŵr glaw oherwydd i'r ceuffosydd a'r gwteri gael eu blocio pan godwyd y tai newydd.

Blerwch, diffyg cynllunio a diffyg monitro achosodd yr hunllef hwn i'r trigolion sy'n byw ger y datblygiad anorffenedig.

Mae gennym ffeil o ohebiaeth sy'n croniclo dros 20 mlynedd o ddifflastod trigolion.

Yng ngeiriau un o'r trigolion yn ddiweddar *"er bod datblygwr yn honni y gall ddatrys problem dŵr glaw ar y safle nid dyna'r realiti a gadewir trigolion i ddelio â chanlyniadau ardrawiad negyddol y datblygiad ar eu liwt eu hunain!"*

10. Y system garthffosiaeth

Bu cryn gyhoeddusrwydd yn ddiweddar am ollwng carthion heb eu trin i'r afonydd. Achosir y broblem oherwydd bod system dŵr glaw a'r system garthffosiaeth yn un system gyfunol.

Yn ôl ystadegau 2021 Dŵr Cymru digwyddodd hyn 77 gwaith yn yr Orsaf Bwmpio ym Mhontfaen. Nid yw'r ffigwr hwn yn cynnwys yr holl adegau y llifodd carthion yn 'ddamweiniol' ar gaeau a gerddi.

- Mae Pwmp Pontfaen sy'n pwmpio'r gwastraff i Orsaf Cwmisfael wedi dyddio ac er iddo gael ei uwchraddio flynyddoedd yn ôl nid yw'n ymdopi'n effeithiol. Nid yw hynny'n syndod gan na fwriadwyd i'r pwmp hwn ddelio â gwastraff cymaint yn fwy o dai yn ogystal â'r dŵr glaw ychwanegol sy'n llifo o gaeau a goncritiwyd.
- Adeiladwyd dros 40 o dai yn y pentref ers c 2000 - **cynnydd o 43%**.
- Adeiladwyd yr holl gartrefi ychwanegol ond ni fu unrhyw waith uwchraddio ar y system.
- Sut mae disgwyl i'r system ymdopi os bydd mwy o ddatblygu eto yn y pentref ac yn Llanddarog gan mai'r UN system sy'n gwasanaethu'r ddau bentref.
- Gwerthfawrogwn bod yr Adran Gynllunio yn ystyried pob cais yn unigol gan wneud hynny'n gwbl deg a phroffesiynol ond mae'n hanfodol edrych ar y **pictiwr llawn**.
- Ar hyn o bryd mae cynllun i godi 42 o dai ar safle Wernfraith. Does dim amheuaeth y byddai caniatáu'r datblygiad hwn yn achosi ardrawiad trychinebus o ran y system garthffosiaeth a dŵr glaw yn y pentref.
- Clwstwr bach o dai a argymhellir ar y safle hwn a ger Tŷ Cynheidre (o bosib) OND mae'n bwysig rhifo'r tai i gyd i sylweddoli faint o straen ychwanegol fydd ar y system.

Porth-y-rhyd	Wernfraith	42		
	SuV20/h1	6	6?	10? 14?

	Cynheidre	5 ?	
Llanddarog	SuV19/h1	16	(0.903 hectar)
	SuV19/h2	15	(0.863 hectar)

Hap safleoedd eraill - Amhosib dyfalu nifer!

Mae'r cyfanswm isaf posib yn 84 o dai ond gallai fod yn llawer uwch.

Dychmygwch y straen anferthol ar system ddiffygiol gyda'r holl dai ychwanegol.

Rhaid cofio bod Porth-y-rhyd wedi bod dan fygythiad yn 1963 pan oedd Corfforaeth Ddŵr Abertawe am foddi'r pentref. A oes perygl iddo gael ei foddi yn 2023!

Cysylltodd MAP â Dŵr Cymru a chadarnhawyd ganddynt bod angen uwchraddio systemau pentrefi cefn gwlad Cymru ac NA fydd cyllid i gyflawni'r gwaith yn y dyfodol agos o gwbl.

Beth fydd y sefyllfa yn y cyfamser ?

Gwaethygu fydd y tywydd i'r dyfodol a byddwn ni, a'r cenedlaethau fydd yn ein dilyn yn gorfod delio gyda'r canlyniadau.

Bydd yn rhy hwyr i wyrdroi'r sefyllfa unwaith y bydd cae wedi diflannu dan goncrid.

Mae'r argymhellion gan yr arbenigwyr yn nodi'n glir ei bod yn annoeth adeiladu ar gaeau nesaf at barth llifogydd gan mai'r rhain yw'r caeau draenio holl bwysig.

Mae'r neges yn glir yn llythyr Julie James AS Y Gweinidog Newid Hinsawdd (Tachwedd 23ain 2021).

Given the immediate and serious challenges posed by the climate emergency, a 'business as usual' approach ... is no longer a viable option. Taking meaningful action to address climate change will mean taking difficult and sometimes unpopular decisions. The planning system is at the forefront of responding to the climate emergency and ensuring the well-being of current and future generations. The decisions local planning authorities make today will have a profound effect on how we adapt to climate change now and in the future. It is particularly important that we protect homes from flooding, when we know the devastating impact it can have on health and well-being.

Gwerthfawrogwn barodrwydd yr Ymgeisydd i addasu'r safle sawl gwaith.

Gwerthfawrogwn benderfyniadau'r Adran Blaen-gynllunio a'u hargymhellion diweddaraf.

OND

- er bod y cae uchaf wedi'i hepgor,
- er bod y safle wedi'i docio fel nad yw o fewn Parth Llifogydd
- ac er bod y nifer tai a argymhellir bellach yn fwy rhesymol (5+ ?)

mae'r pryder parthed problemau dŵr glaw a'r system garthffosiaeth yn **gorbwysio** hyn oll.

3. WERNFRAITH

Mae MAP wedi astudio'n fanwl gynlluniau'r datblygwyr POBOL Group a JONES (Henllan).

Bydd yr ardrawiad yn hunllefus.

Bwriedir **GWRTHWYNEBU** unwaith y cyflwyna'r datblygwyr gais cynllunio.

Yn y cyfamser ymatebodd trigolion y pentref i'r Ymgynghoriad Cyn Ymgeisio a drefnwyd gan yr Asiant Evans Banks. Cyflwynwyd 165 llythyr yn datgan **GWRTHWYNEBIAD** a nifer fawr o ebyst.

Bwriedir brwydro yn erbyn y datblygiad arfaethedig hwn.